

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

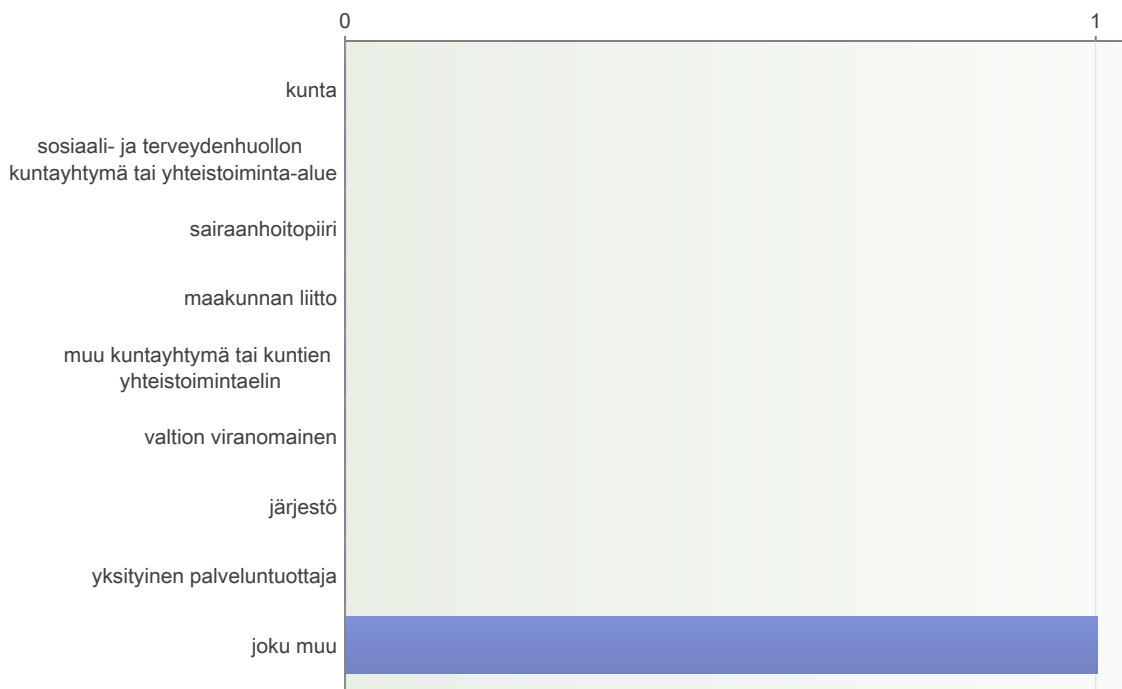
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Keva	Markus Mankin	markus.mankin@keva.fi, 0406701483	14.12.2017	Hallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

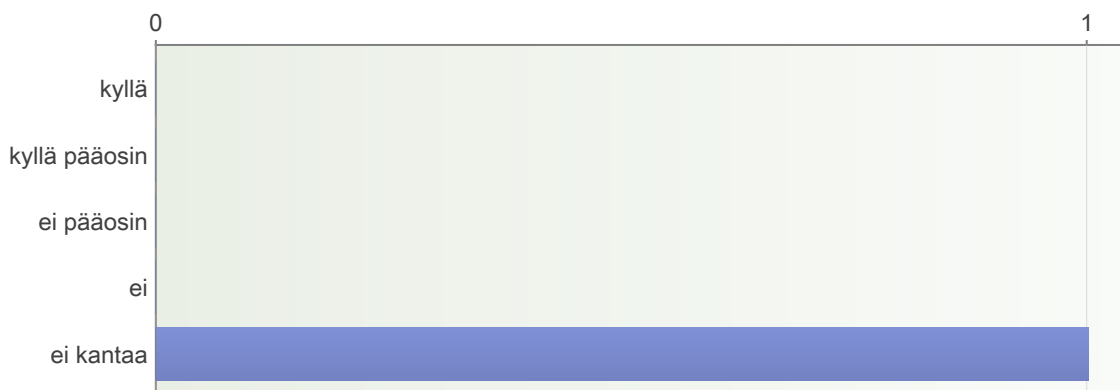

Avoimet vastaukset: joku muu

- eläkelaitos

3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1

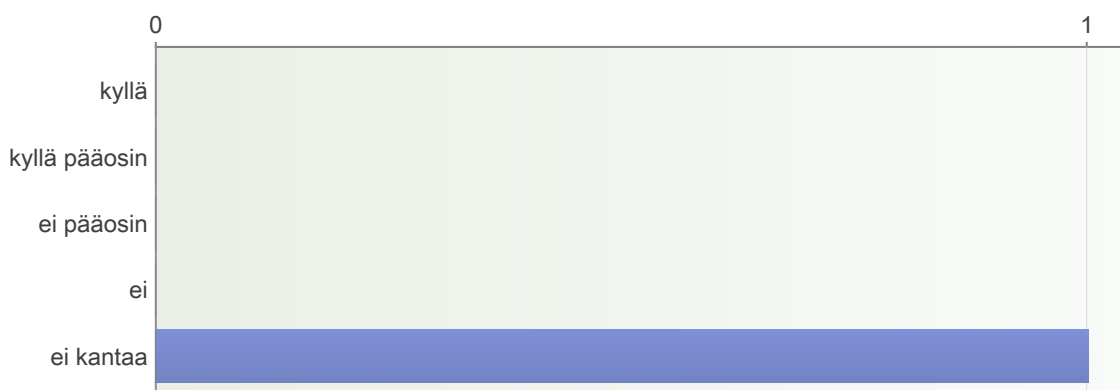

4. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

6. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1

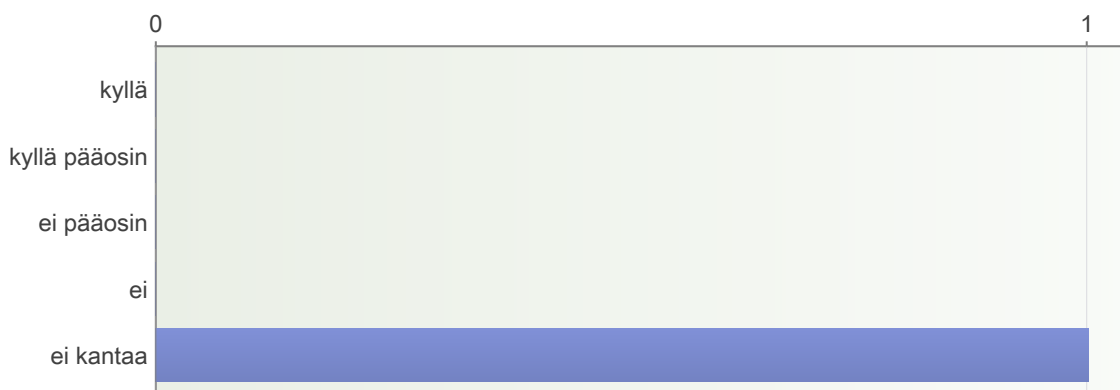

8. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1

10. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1

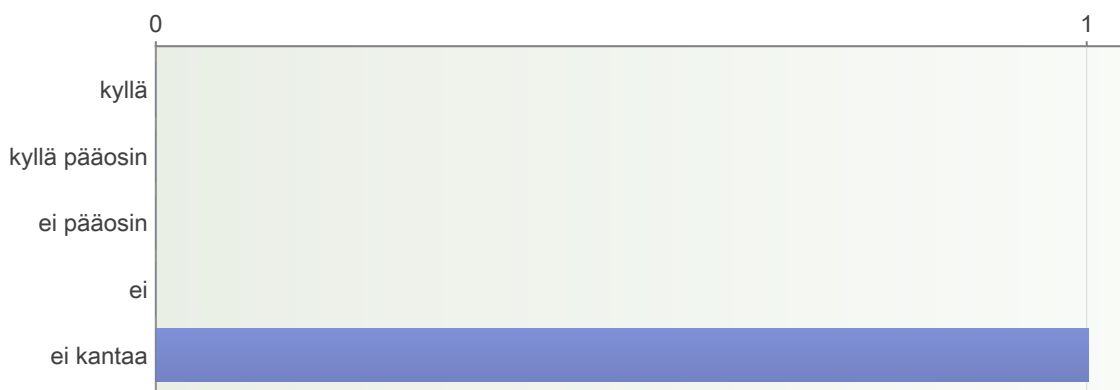

12. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1

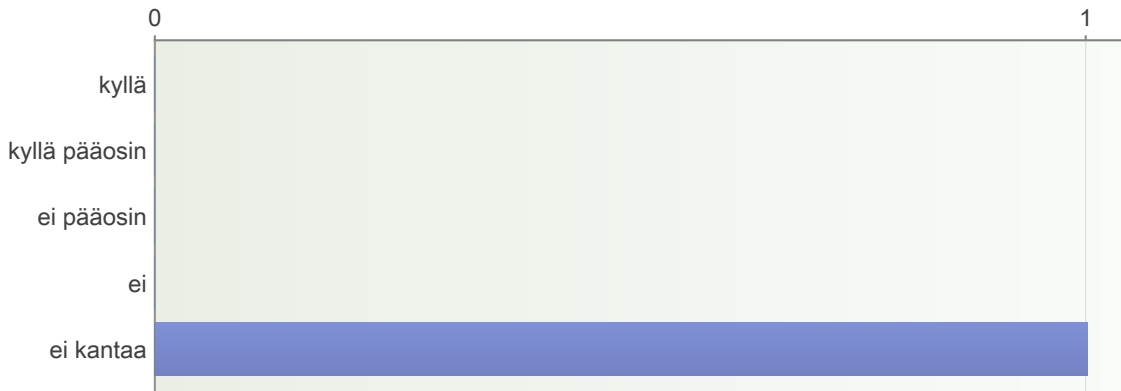

14. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1

16. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Vastaajien määrä: 1

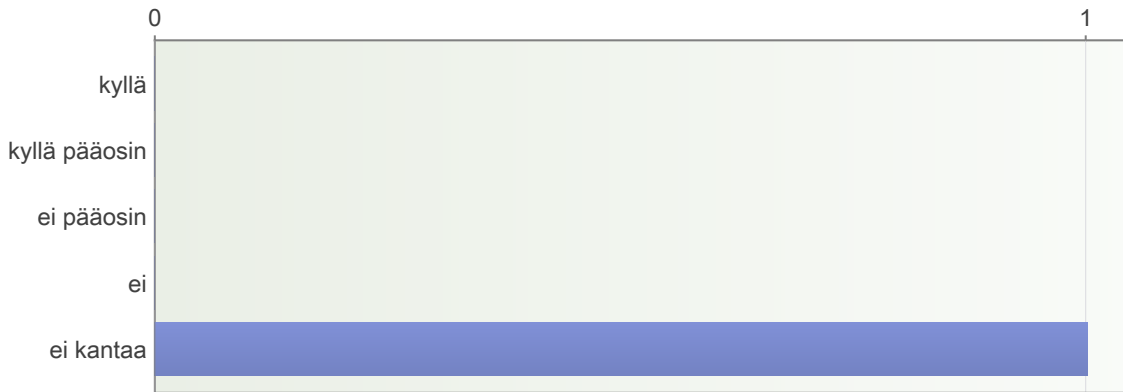

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvueluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1

20. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

22. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

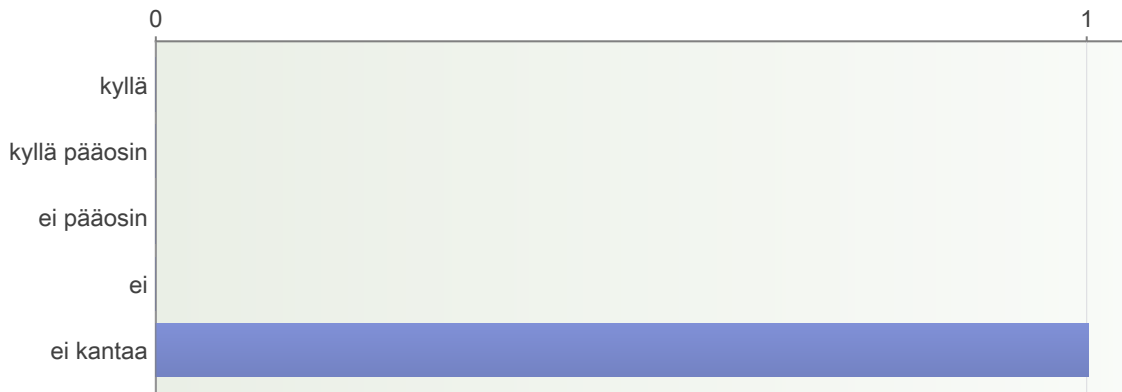
Ei vastauksia.

24. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

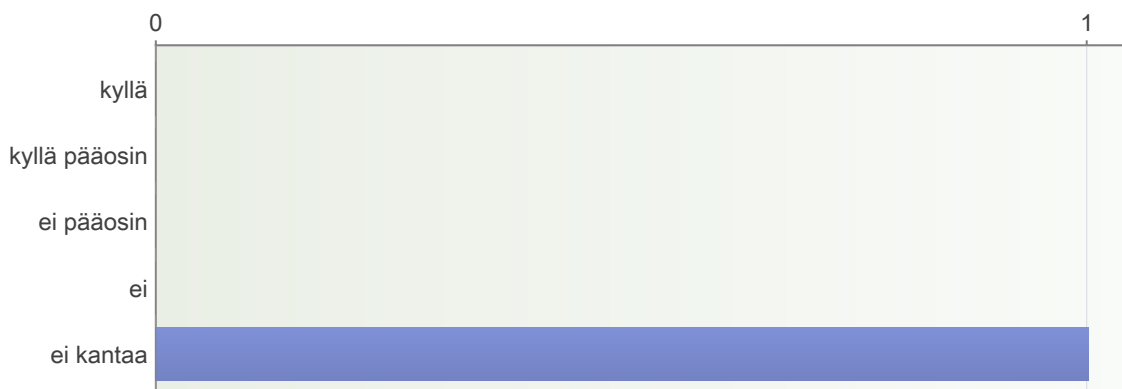

26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

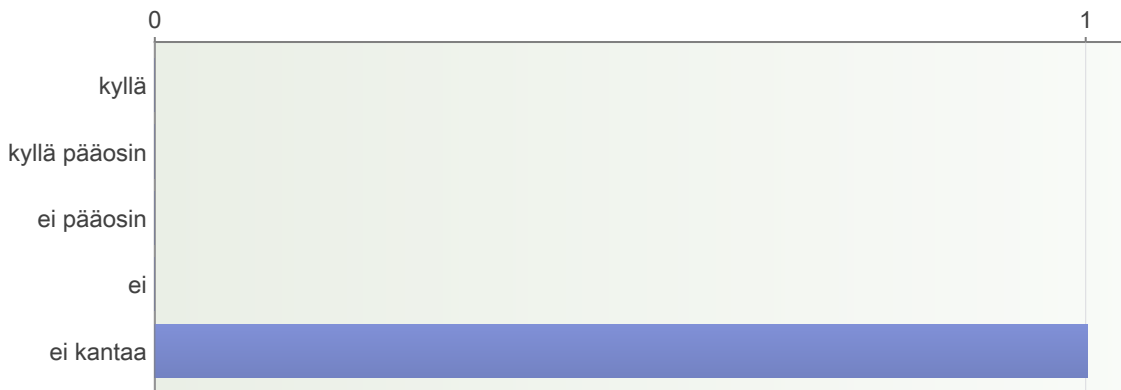

28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1

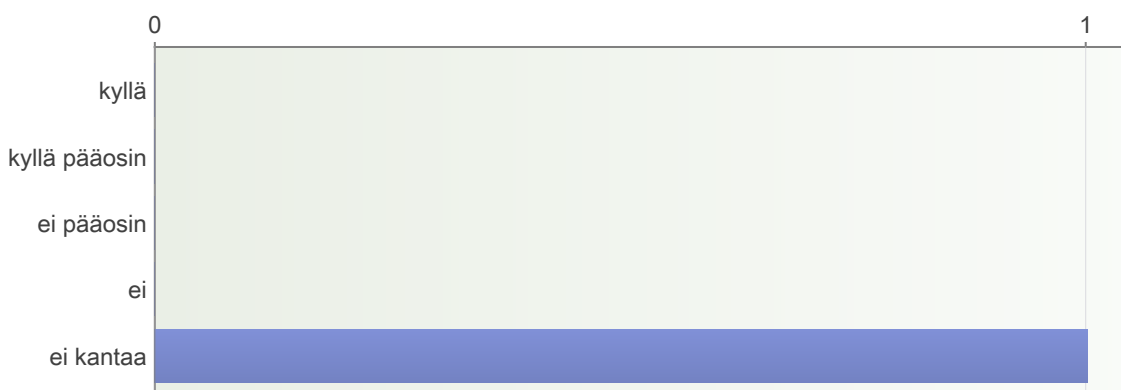

30. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1

34. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

36. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1

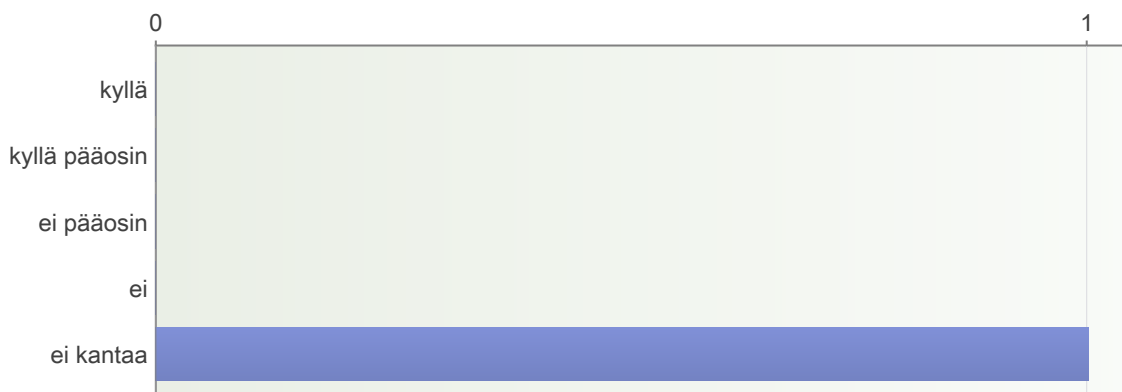

38. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

40. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

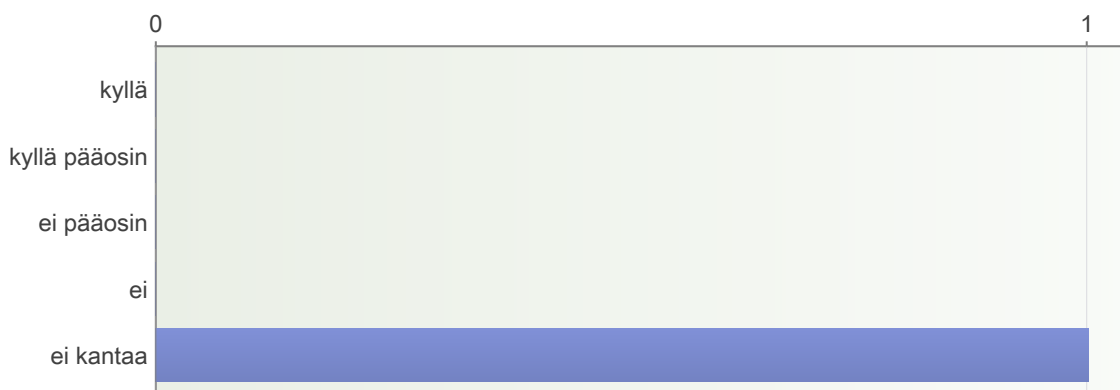

42. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1

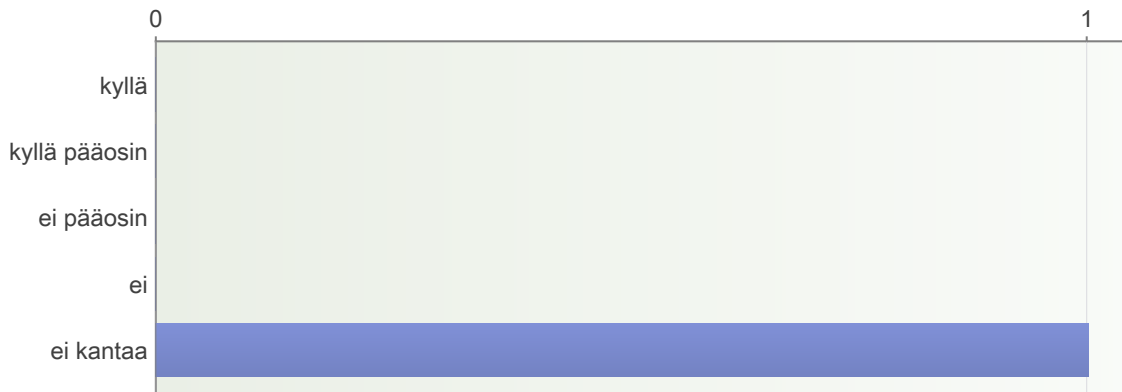

44. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1

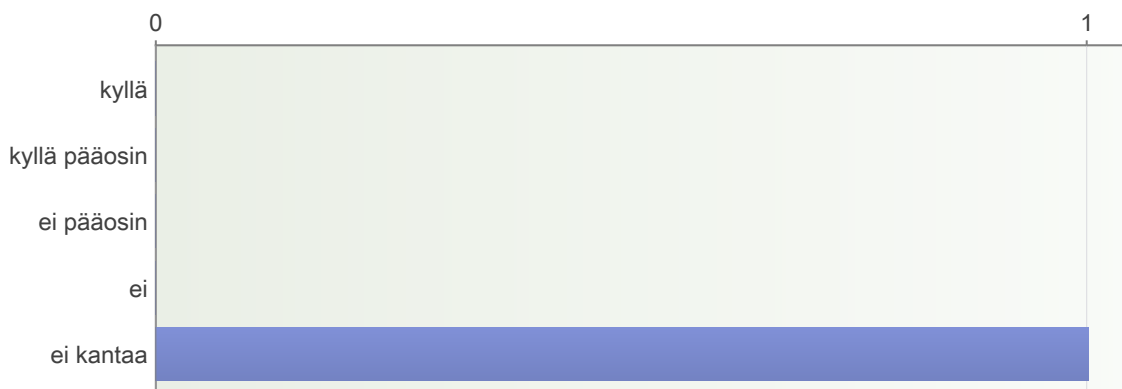

46. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1

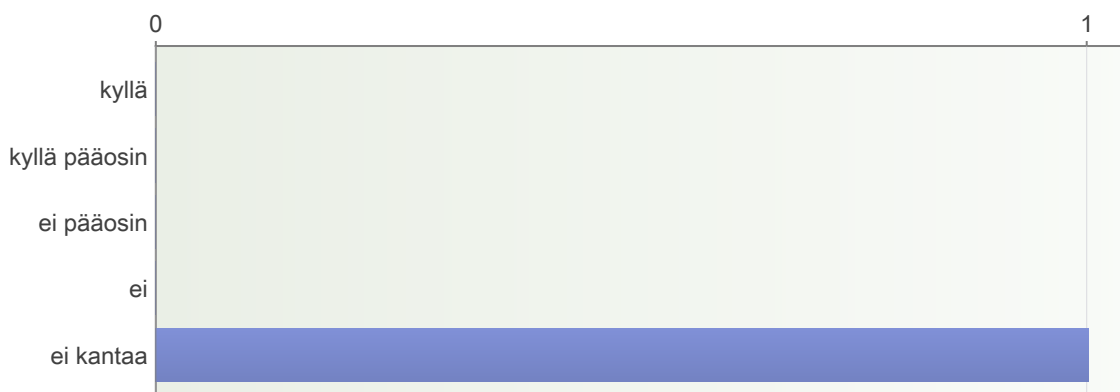

48. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

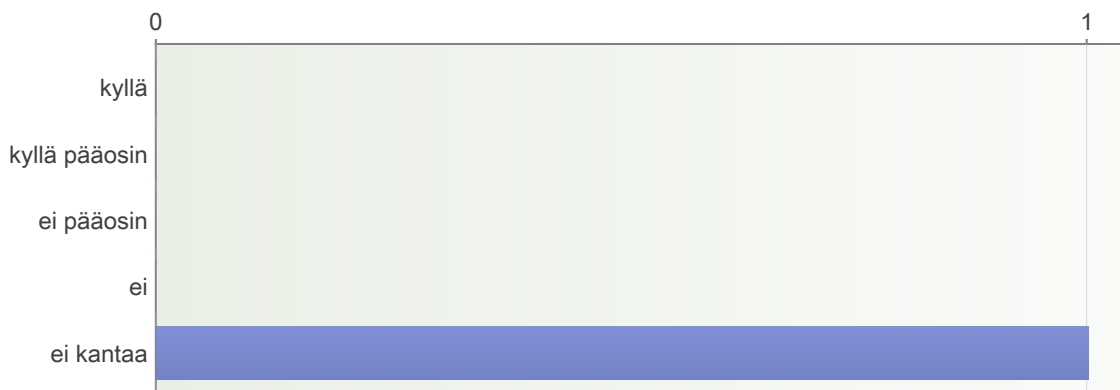

50. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1

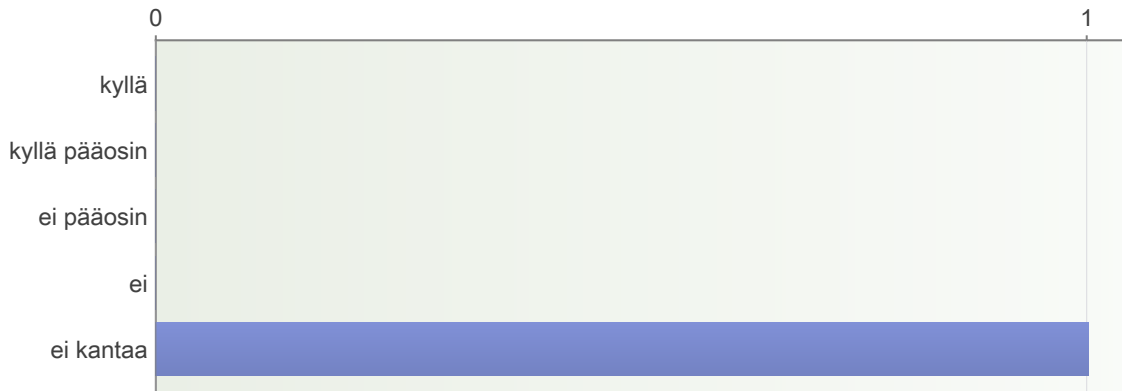

52. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

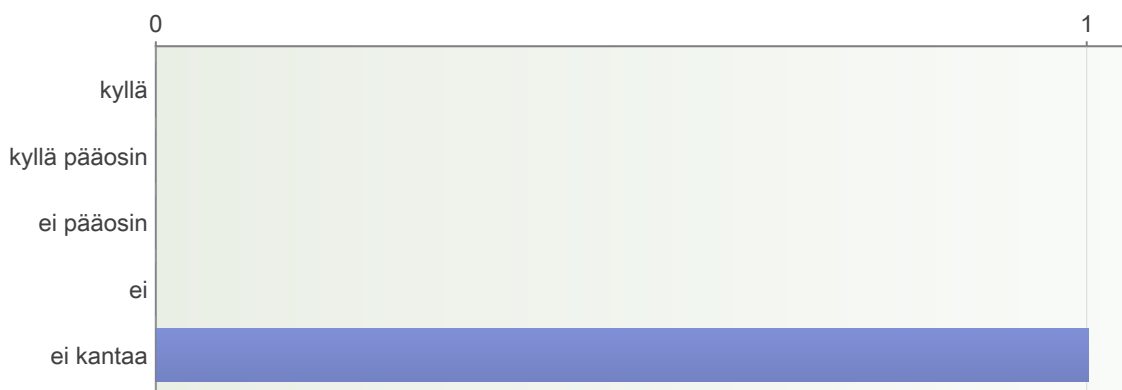

54. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

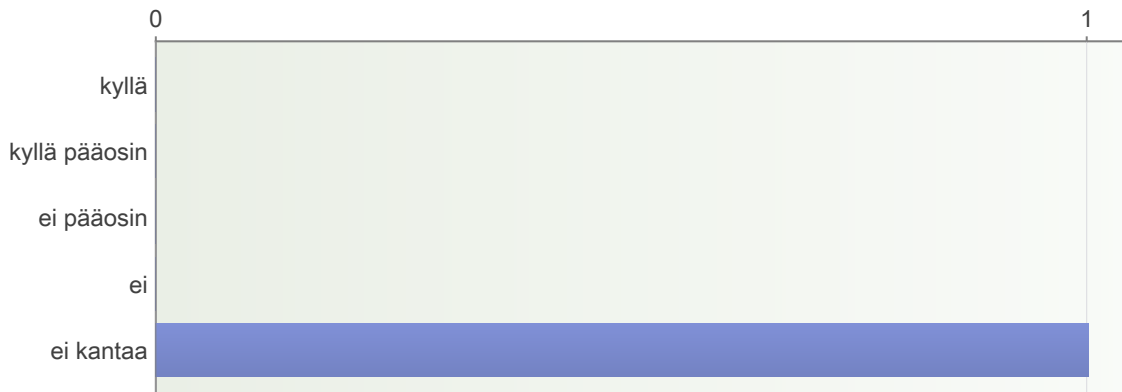
56. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1

58. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1

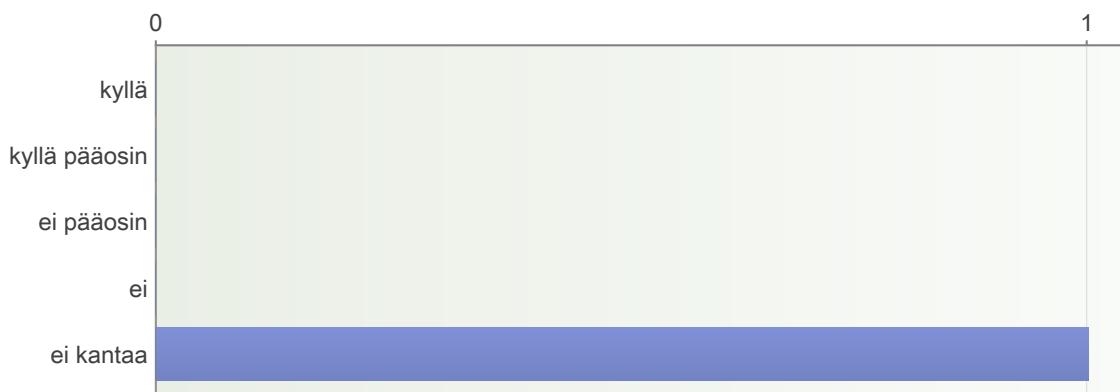

60. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

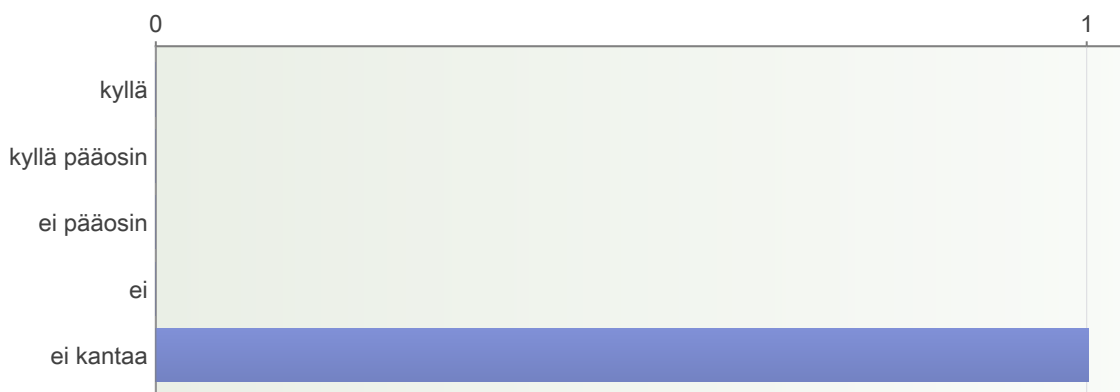

62. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

64. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

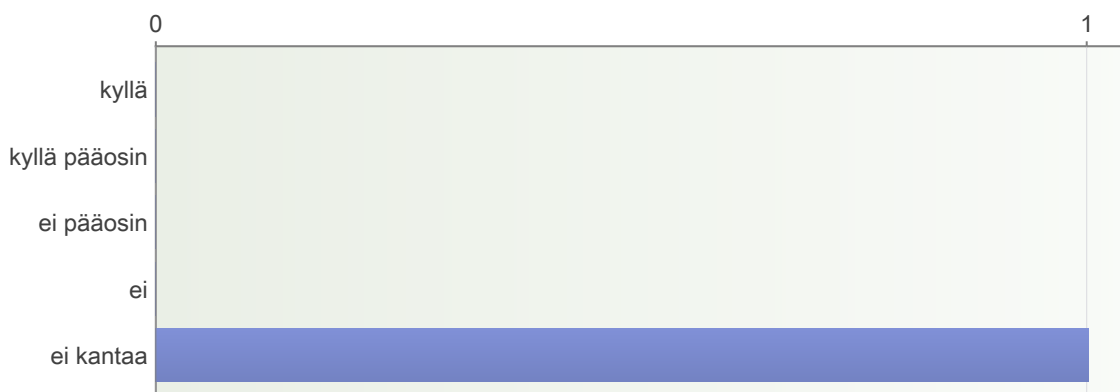

66. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1

68. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1

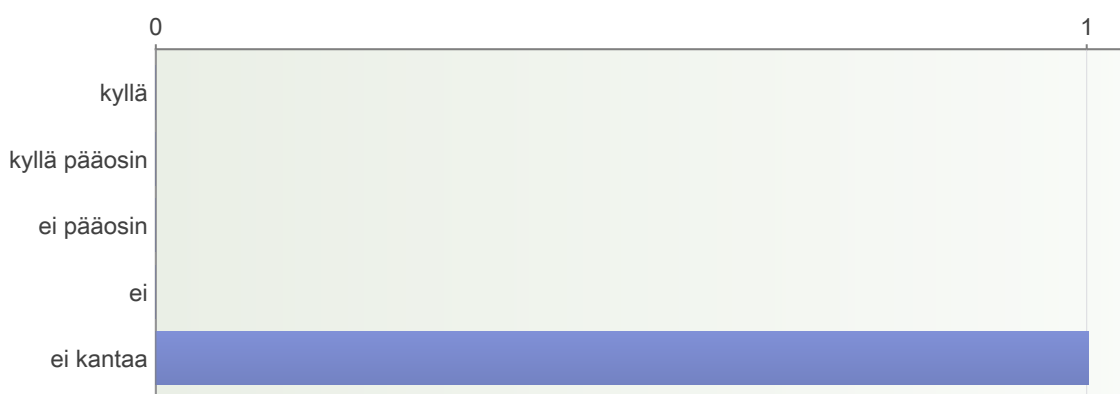

70. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1

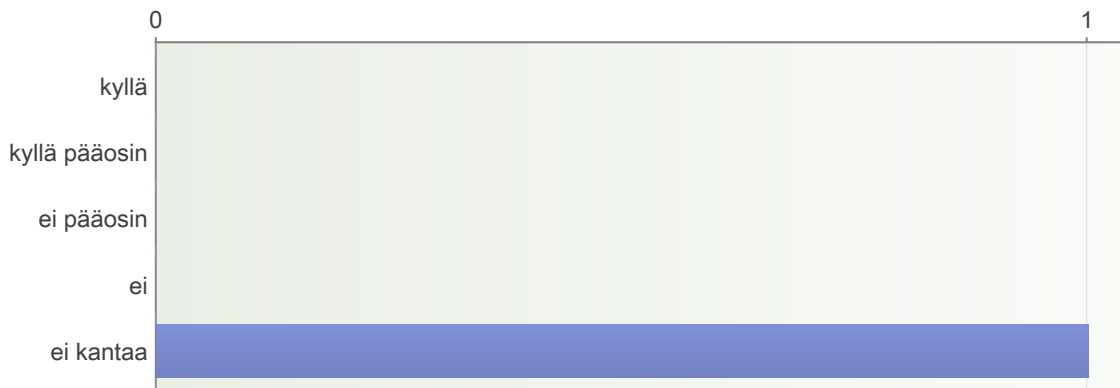

72. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1

74. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Kevan lausunnon kannalta oleelliset muutokset verrattuna aiempaan esitykseen

Valinnanvapauden toteutumisen aikataulu on siirtynyt eteenpäin. Lausuttavana olevan esitysluonnoksen mukaan laki asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa tulisi voimaan 1.1.2020.

Valinnanvapausjärjestelmä otettaisiin käyttöön vaiheittain vuosien 2020–2024 aikana. Maakuntien hyväksymät yksityiset sosiaali- ja terveyskeskukset (sotekeskus) sekä maakuntien liikelaitosten sotekeskukset aloittaisivat toimin-tansa kaikissa maakunnissa 1.1.2021. Sotekeskusten suoran valinnan palveluihin siir-rettäviä erikoisalojen konsultaatio- ja vastaanottopalveluja voitaisiin alkaa siirtää sote-keskuksille 1.1.2022 lukien. Suunhoidon yksiköt aloittaisivat toimintansa kaikissa maakunnissa 1.1.2022.

Lisäksi valinnanvapauslain toimeenpanon tukemiseksi toteutetaan pilotointi, joka käynnistyy jo ennen lain voimaantuloa vuosien 2018 ja 2019 aikana.

Aiemmasta esityksestä poiketen maakunnalle ei esitetä velvollisuutta yhtiöittää tuottamiaan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluja. Maakunta voi kuitenkin päättää yhtiöittää toimintaansa. Lisäksi sotekeskuksen palveluvalikoimaa on muutettu ja esimerkiksi päätöstä edellyttävät sosiaalipalvelut ovat maakunnan liikelaitoksen vastuulla.

Valinnanvapauden piiriin kuuluvien palveluiden määrän arvio poikkeaa aiemmasta esityksestä. Aiemmassa lakiluonnoksessa arvioitiin, että valinnanvapauden piirissä olisi lain voimaantulon jälkeen ainakin noin 40

prosenttia kuntien nykyisin järjestämistä sote-palveluista ja 2021 lähtien enemmänkin. Nyt lausuttavana olevassa esityksessä palveluiden määräksi arvioidaan kolmannes kaikista sosiaali- ja terveydenhuollon menoista.

Esitysluonnoksessa olevia arvioita henkilöstön siirtymisestä ja markkinaosuuksien muutoksesta

Lausuttavana olevan esitysluonnoksen vaikutusarvioinnin mukaan valinnanvapauden myötä yksityisille ja kolmannen sektorin toimijoille tarjoutuu mahdollisuus tuottaa entistä suurempi osa julkisesti järjestetyistä sosiaali- ja terveystalouksista. Tämä tapahtuu suoran valinnan palveluiden, asiakassetelipalveluiden ja henkilökohtaisella budjetilla hankittavien palvelujen avulla, joista suuri osa on nykyisin tuotettu kuntien ja kuntayhtymien toimesta.

Valinnanvapausmallit esittävät yksityisille ja kolmannen sektorin toimijoille mahdollisuuden liittyä vapaasti maakunnan tuottajaverkkoon kyseisissä palveluissa, ja päätöksen lopullisesta tuottajasta tekee asiakas. Suoran valinnan palvelujen valinnanvapausmallit luovat kilpailuasetelman asiakkaista julkisten, yksityisten ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä. Asiakasseteli- ja henkilökohtaisen budjetin palveluissa kilpailuasetelma syntyy tuottajaverkkoon liittyneiden yksityisten palveluntuottajien välillä, joihin voi lukeutua myös maakunnan yhtiö. Näiden asiakkaan valinnanvapauden kautta tuotettavien palvelujen lisäksi maakunnan vastuulla olevia palveluja hankitaan jatkossakin yksityisiltä ja kolmannen sektorin toimijoilta ostopalveluina.

Esitysluonnoksen vaikutusarvioinnin mukaan vuonna 2015 kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon menot olivat noin 18,5 miljardia euroa. Valinnanvapauden palvelujen arvoksi arvioidaan vuoden 2015 tasossa yhteensä 5750 miljoonaa euroa. Tämä on noin kolmannes kaikista sosiaali- ja terveydenhuollon menoista. Valinnanva-pauspalveluilla tarkoitetaan tässä suoran valinnan palveluja, maakunnan hallinnoimia asiakassetelillä järjestettyjä palveluja sekä henkilökohtaisella budjetilla järjestettyjä palveluja.

Henkilöstövaikutuksissa on arvioitu, että Manner-Suomen kunnista ja kuntayhtymistä siirtyy maakuntien palvelukseen 1.1.2020 lukien noin 203 500 sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelevää henkilöä.

Vaikutusarvioinnissa on myös arvioitu henkilöstön siirtymää maakunnista yksityisten yritysten palvelukseen. Yksityisten yritysten omista-miin sote-keskuksiin siirtyvän henkilöstön määräksi arvioidaan karkeasti noin 6 000–30 000 henkilöä. Vaikutusarvioinnissa todetaan lisäksi, että mikäli yksityisen sotekeskusten osuus kasvaisi esimerkiksi 40 prosenttiin, voisi vaikutus henkilöstöön olla jopa kaksinkertainen. Erikoissairaanhoidon henkilöstöstä voisi siirtyä karkean arvion mukaan noin 5 000–12 000 työntekijää yksityiselle työnantajalle. Yhteensä esitysluonnoksessa arvioidaan, että 11 000–42 000 henkilöä voisi siirtyä maakunnista yksityisten yritysten palvelukseen.

Valinnanvapauden toteuttamisella on vaikutuksia Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän rahoitukseen. Keva huomauttaa, että valinnanvapauslainsäädäntöä koskevassa hallituksen esityksessä tulisi kiinnittää huomiota sen vaikutuksiin eläkejärjestelmien rahoitukseen ja sen kautta kuntien ja maakuntien talouteen. Nyt vaikutusarvioinnissa vain todetaan, että kuntasektorin eläkemenot ovat useita prosentteja yksityistä työnantajaa korkeammat. Rahoituksen näkökulmasta kestävä maksutaso antaa pitkällä aikavälillä eläkemenoa paremman kuvan järjestelmien erosta. Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmässä tarvittava maksutaso on korkeampi kuin yksityisen sektorin TyEL-järjestelmän maksu.

Pidämme tärkeänä, että lakiesityksessä myös kerrotaan, mistä korkeampi maksutaso johtuu: korkeampi maksutarve aiheutuu mm. TyEL:ä paremmasta eläketurvasta, vakuutettujen ikä- ja sukupuolirakenteesta sekä palkkasumman kehitykseen ja muihin oletuksiin liittyvistä eroista.

Kevan jäsenyhteisöjen palveluksessa olevan henkilöstön eläketurvan rahoitus perustuu jäsenyhteisöjen

yhteisvastuuseen. Tämä merkitsee sitä, että Kevan menot (eläkemenot, toimintamenot ja mahdollinen rahastointi) jaetaan jäsenyhteisöjen maksettaviksi. Maakuntaudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 15/2017) mukaan jatkossa Kevan jäsenyhteisöjen työansioihin perustuvasta eläkemaksusta ja työkyvyttömyyseläkemaksusta muodostuvan palkkaperusteisen eläkemaksun taso on sidottu TyEL:n keskimääräiseen maksutasoon. Tämän ylittävä maksutaso peritään kunnilta ja maakunnilta tasausmaksun muodossa. Tasausmaksu tulee lopulta suurelta osin (noin 2/3) valtion vastuulle, koska se rahoittaa maakuntien toiminnan ja osallistuu kuntien rahoitukseen valtionosuuksien kautta.

Eläkkeiden rahoitus perustuu sekä eläkemaksuihin että rahaston sijoitustuottoihin ja varoihin. Sukupolvien yli kestävä tasolle määriteltävä maksu pidetään vakaana käyt-tämällä rahaston sijoitustuottoja ja varoja. Sijoitusvarallisuutta käytetään eläkkeiden maksamiseen vuodesta 2017 lähtien (2017 noin 100 milj. euroa).

Valinnanvapauden toteuttamisella on merkittävä vaikutus Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän rahoitukseen. Valinnanvapausuudistuksen seurauksena Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien henkilöiden määrä supistuu jopa merkittävästi yksityisen sektorin toimijoiden kasvattaessa osuuttaan julkisesti rahoitetuista palveluista. Kevan jäsenyhteisöjen palkkasumman mahdollinen supistuminen muuttaa perustavalla tavalla niitä oletuksia, joiden varaan Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän rahoitus on suunniteltu. Siksi tarvitaan lainsäädäntöä, jolla turvataan eläkkeiden rahoitus muuttuvissa oloissa.

Mikäli valinnanvapauden seurauksena noin 45 000 vakuutettua siirtyisi Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmästä TyEL-järjestelmään vuosien 2020–2025 aikana, Kevan palkkaperusteinen eläkemaksutulo laskisi pysyvästi noin 10 prosenttia. Koska maksettava eläkemeno laskee vastaavalle tasolle vasta vuosikymmenten päästä, kokonaismaksutaso muodostuisi noin 1 prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin tilanteessa, jossa siirtymää ei tapahtuisi.

Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän eläkemaksujen rakenteesta johtuen mahdollinen kokonaismaksutason korotus kohdistuisi suoraan tasausmaksuun, jota maksavat vain kunnat ja maakunnat. Tasausmaksun korotus vaikuttaisi koko maksun laskentajakson ajan, joka tällä hetkellä ulottuu vuoteen 2085 saakka. Jos kokonaismaksutaso nou-sisi 1 prosenttiyksikköä, olisi tasausmaksu vuonna 2020 arviolta noin 170 miljoonaa eu-roa korkeampi kuin silloin, jos siirtymää ei tapahtuisi. Tasausmaksun korotuksen suuruus vaihtelee laskentajaksolla 115–290 miljoonan euron välillä nykyrahassa arvioituna.

Valtio rahoittaa maakuntien toiminnan sekä valtionosuuksien kautta myös noin viidenneksen kuntien kustannuksista, joten korotuksesta noin 2/3 kohdistuisi valtiolle, loput kunnille. Koska tasausmaksu ei kohdistu palveluita tuottavaan henkilöstöön, sitä ei ole luontevaa kanavoida asiakasmaksuihin, vaan julkisen sektorin on mahdollisesti rahoitet-tava tasausmaksu muulla tavalla. Palvelutuotannon siirtymästä yksityiselle sektorille ei myöskään tulisi helpotusta rahoittajan eläkekustannuksiin, sillä valtio rahoittaa maakuntien kautta myös yksityisen sektorin tuottamat palvelut ja niihin sisältyvät työeläkeva-kuutusmaksut. Näin ollen valinnanvapauden laajuudella voi olla vaikutusta verotuksen tasoon.

Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän rahoitukseen tarvitaan siirtymämaksu, markkinamuutokset vaikuttavat rahoitukseen myös siirtymäkauden jälkeen

Eläkejärjestelmien rahoitukseen liittyvä ongelma on tunnistettu sote-uudistuksen valmistelussa. Joulukuussa 2016 asetettiin erillinen virkamiestyöryhmä pohtimaan ratkaisua, jolla sote- ja maakuntaudistuksen vaikutusta eläkejärjestelmiin rajattaisiin. Työryhmä päätyi ehdottamaan määräaikaista lakia vuosille 2019–2025, jolloin eläkejärjes-telmien välisiä muutoksia tasattaisiin siirtymämaksulla. Siirtymämaksu otettaisiin käyttöön Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän ja yksityisen eläkejärjestelmän välillä. Kun työntekijä vaihtaisi eläkejärjestelmää, vastaanottava eläkejärjestelmä palauttaisi osan eläkemaksusta aiemmalle eläkejärjestelmälle. Siirtymämaksu olisi 4,6 prosenttia siirtyvän henkilön palkkasummasta.

Maakuntauudistuksen yhteydessä myös valtiolta siirtyy noin 6000 työntekijää maakuntien ja maakuntakonserniin kuuluvien tai maakuntien määräysvallassa olevien yhteisöjen palvelukseen. Tähän henkilöstön siirtoon liittyen on esitetty eläkemaksuihin vastaavaa siirtymäajan järjestelyä kuin Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän ja TyEL:n vä-lille.

Keva korostaa lausunnossaan, että Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän kannalta siirtymävaiheen ratkaisu on tärkeä. Valinnanvapauden uuden aikataulun johdosta ratkaisu pitäisi siirtää koskemaan vuosia 2020-2026 ja asiaa koskeva hallituksen esitys tulisi käsitellä eduskunnassa samaan aikaan valinnanvapautta koskevan hallituksen esityksen kanssa. Ilman toimivaa erillisratkaisua uhkana on tarve korottaa tasausmaksua, jolla olisi vaikutusta kuntatalouteen ja maakuntien rahoitukseen.

Vaikka siirtymäaika koskeva järjestely saataisiin voimaan, on edelleen ratkaisematta, millä tavoin Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän rahoitus turvataan määräajan jälkeen. Edellä kuvattu siirtymämaksu pienentäisi tasausmaksun kasvupainetta, mutta va-linnanvapaudella arvioidaan olevan pysyvä vaikutus palvelutuotannon painottumiseen yksityisen ja julkisen sektorin välillä. Asia on selvittävänä edellä mainitussa eläkejär-jestelmien erillisyyttä pohtivassa työryhmässä, jonka tarkoituksena on selvittää vaihtoehtoja, jotka turvaisivat eläke-etuuksien lisäksi eläkkeiden rahoituksen rakennemuutok-sissa. Vaihtoehtona on synnyttää pysyvä, koko työeläkejärjestelmän kannalta tarkoituksenmukainen, lailla säädettävä ratkaisu tai järjestely, jolla varauduttaisiin tasoittamaan maksutulokertymää järjestelmien välillä merkittävien maksupohjamuutoksien yhteydessä. Kevan näkemyksen mukaan on tärkeä varmistaa, että kuntien ja maakuntien eläkejärjestelmänsä maksamat eläkemaksut yhdessä valinnanvapauden piirissä olevien palvelujen hintoihin sisältyvien yksityisen sektorin eläkemaksujen kanssa eivät merkittävällä tavalla kasvaisi uudistuksen johdosta.

Lisäksi on asetettu uusi työryhmä selvittämään Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän ja yksityisten alojen eläkejärjestelmän erillisyyttä ja sote- ja maakuntauudistuksen mahdollisesti aiheuttamia muita muutostarpeita eläkejärjestelmiin. Työryhmän tehtävänä on selvittää, onko tarkoituksenmukaista ja mahdollista luopua kokonaan tai osittain nykyisestä kunnallisen ja yksityisen sektorin eläkejärjestelmien erillisyydestä, ja jos työryhmä työssään päätyy siihen, että järjestelmien yhdistämistä ei ole tarkoituksenmukaista toteuttaa, tehdä ehdotus niistä pysyvistä tai määräaikaisista toimista, jotka ovat siinä tilanteessa tarpeen. Valmistelussa on arvioitava ratkaisun vaikutukset eläketurvan järjestämiseen sekä eri osapuoliin mahdollisesti kohdistuvat taloudelliset vaikutukset, kuten vaikutukset julkisen talouteen ja erityisesti kuntatalouteen, vaikutukset työntekijöihin, työnantajiin sekä kunnalliseen ja yksityisen sektorin eläkejärjestelmään. Kevalla on edustaja työryhmässä.

Käytännössä työryhmä tarkastelee muun muassa erilaisia vaihtoehtoisia eläkejärjestelmien yhdistämiseen ja erillisyyteen liittyviä malleja ja niiden vaikutuksia vakuutettuihin, työnantajiin, julkisen talouden kokonaisuuteen sekä yksityisen ja julkisen sektorin eläkejärjestelmiin. Olennaista on, että Kevan eläkejärjestelmän rahoitus on turvattava myös vuoden 2025 (2026) jälkeen, kun mahdollisesti käyttöön otettava siirtymämaksu-järjestely päättyy. Työryhmässä tehtävällä selvitystyöllä ja selvityksen tuloksena mahdollisesti syntyvillä vaihtoehtoisella malleilla on Kevan jäsenyhteisöjen eläkejärjestelmän ja Kevan tulevaisuuden kannalta hyvin keskeinen merkitys.

Valinnanvapauden esityksen vaikutukset HE 15/2017 esitykseen

Hallituksen esityksessä eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 15/2017) ehdote-taan Kevasta annetun lain muuttamista siten, että käyttöön otettaisiin 1.1.2019 lähtien tasausmaksu. Tasausmaksu jaettaisiin maakuntien ja kuntien kesken siinä suhteessa, mikä on maakuntien ja kuntien osuus Kevassa työeläkevakuutetun henkilöstön palkka-summasta. Palkkasummana käytettäisiin vuoden 2017 lopullista palkkasummaa. Jako palkkasumman perusteella heijastaa syntyvän eläkevastuun määrää, sillä henkilöstön eläketurvakin määräytyy palkkasumman perusteella. Tasausmaksun jako maakuntien ja kuntien osuuteen tehtäisiin ennen tämän lain voimaantuloa vuosiksi

2019—2028. Esityksen perusteluissa todetaan muun muassa, että maakuntien ja kuntien toiminnan kehittymistä ei ole mahdollista ennustaa kovin pitkälle tulevaisuuteen. Siksi tasausmaksu on arvioitava uudelleen kymmenen vuoden jälkeen vallitsevat olosuhteet huomioiden. Lakiin ei ole esitetty lainkaan 2028 jälkeiselle ajalle tasausmaksun jakoperustetta.

Keva kiinnittää huomiota valinnanvapauden toteuttamisen vaikutuksiin tasausmaksun jaossa kuntien ja maakuntien kesken 2028 jälkeen. Valinnanvapausuudistus pienentänee maakuntien ja niiden yhtiöiden palkkasummaa, ja saattaa johtaa määräaikaisen jakoperusteen lakattua tilanteeseen, jossa jakoperuste on pohdittava uudelleen. Palkka-summaosuuksiin perustuva jakoperuste kasvattaisi kuntien osuutta tasausmaksusta selvästi.

Lisäksi Keva tuo esille sen, että valinnanvapauden muuttunut aikataulu pitäisi huomioida eduskunnan käsittelyssä olevaan lakiesitykseen (HE 15/2017) sisältyvässä Kevasta annetun lain muutosesityksessä siten, että maksurakennemuutos muutettaisiin tulemaan voimaan vuoden 2020 alusta.

Lausunnolla olevan lakiluonnoksen 56 §:n mukaan maakunnan tulee kirjanpidossaan eriyttää suoran valinnan palvelut muusta liikelaitoksen toiminnasta siten, että toiminnan tulot ja menot sekä varat ja pääomat pidetään erillään maakunnan muusta toiminnasta ja taloudesta siten, että tiedoista voidaan osoittaa suoran valinnan palvelujen kohden-tuminen tavalla jolla kilpailu ei vääristy. Lisäksi luonnoksen 61 §:n mukaan maakunnan, maakunnan liikelaitoksen ja maakuntalain 16 luvussa tarkoitettujen palvelukeskuksen palvelut maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palveluntuottajalle on hinnoiteltava markkinaperusteisesti.

Tasausmaksua ei voida Kevan näkemyksen mukaan katsoa nyt tehtävään työhön kohdistuvaksi kustannukseksi. Työvoimakustannusten vertailtavuuden takia on tärkeää, että tasausmaksua ei kohdisteta liikelaitokselle miltään osin.

Henkilöstön työkyvyn näkökulma on tärkeä uudistuksessa

Maakuntauudistus ja valinnanvapausjärjestelmä aiheuttavat muutoksen julkisen sektorin työmarkkinoihin. Kyseessä on historiallisen suuri lailla tehtävä henkilöstön siirto. Keva korostaa työkyky- ja työhyvinvointiasioiden merkitystä muutoksessa. Työkyvyttömyydestä aiheutuvat kustannukset ovat seurausta henkilöstön työhyvinvoinnista ja työkyvystä. Kustannuksiin voidaan vaikuttaa johtamisella ja prosessien toimivuudella.

Työkyvyttömyyden kustannukset (ennenaikaiset eläköitymiset ja sairauspoissaolot) ovat kunta-alalla vuosittain 2 miljardia euroa.

Kunta-alan erityispiirteenä on, että alkaneista työkyvyttömyyseläkkeistä noin puolet on osatyökyvyttömyyseläkkeitä. Yksityisellä puolella osatyökyvyttömyyseläkkeitä on kaikista työkyvyttömyyseläkkeistä huomattavasti vähemmän. Julkisella sektorilla on vielä nykyisin ollut kohtuullisen hyvät mahdollisuudet osa-aikatyön järjestämiseen osatyökyvyttömyyseläkkeen rinnalle ja enemmistö kuntasektorin osatyökyvyttömyyseläkeläisistä on työssä.

Julkisella sektorilla on myös toistaiseksi ollut mahdollisuuksia toteuttaa työkokeiluja yhtenä ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteenä. Jos näitä erityispiirteitä ei kyetä säilyttämään, on vaarana, ettei työssä jatkamisen mahdollisuutta kyetä hyödyntämään yhtä tehokkaasti kuin nykyisin.

Keva tunnistaa, että nyt tehtävässä muutoksessa keskeisiä ovat työntekijöiden työkyvyn tuki ja työkyvyttömyysriskin tunnistaminen mahdollisimman varhain. On tärkeää turvata henkilöstöjohtamisen riittävä rooli muutoksessa sekä henkilöstön työkyky ja työssä jaksaminen.

Työkyvyttömyysriskin toteutumisen ennaltaehkäisyyn tähtäävä toiminta on kiinteä osa eläketurvan

toimeenpanoa Kevassa, koska sillä voidaan vähentää työkyvyttömyydestä aiheutuvia menoja. Kevalla on vahva asiantuntemus kuntaorganisaatioiden työkyvyttömyysriskin arvioinnista, muutoksen tuesta ja ennaltaehkäisevästä toiminnasta. Lisäksi käytössä ovat ammatillisesti kuntouttavat toimenpiteet, joiden tulee tapahtua oikea-aikaisesti.

Palveluitamme tukee julkisen sektorin työkykyasioihin keskittyvä tutkimustoiminta. Työkyvyttömyysriskin hallinnan näkökulmasta on olennaista, että työterveyshuolto on tiiviissä yhteistyössä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Ei vastauksia.